scientific works are imbued with love for children; his ideological postulates are aimed at the formation and development of creative abilities of students. Responsible pedagogical approach used by V. Sukhomlinsky during the whole period of studying at school is worthy of attention. The Concept of the "New Ukrainian School" offers a modern educational environment that will provide the necessary conditions, means and technologies for teaching students and educators, a great teacher and scientist V. Sukhomlynskyi dreamed about.

Key words: V. O. Sukhomlynskyi, new Ukrainian school, a motivated teacher, partnership pedagogy, education on values, modern educational environment.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2018

Н. В. Маліновська

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНИХ ІДЕЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу проблеми підготовки майбутніх вихователів до професійно-мовленнєвої діяльності у контексті лінгводидактичних ідей В.Сухомлинського. Розкрито сутність і структуру поняття «готовність до творчого використання лінгводидактичної спадщини В.Сухомлинського у практиці сучасного дошкільного закладу». Обґрунтовано педагогічні умови актуалізації і реалізації лінгводидактичних ідей В. Сухомлинського у підготовці фахівців дошкільного профілю.

Ключові слова: лінгводидактична спадщина, лінгводидактичний концепт, підготовка фахівців дошкільного профілю.

Постановка проблеми: Сучасні реалії та орієнтація українського суспільства на демократичні принципи зумовлюють необхідність змін у системі підготовки педагогічних кадрів. Виконання завдань, окреслених у Базовому компоненті дошкільної освіти, спрямовує діяльність закладу вищої освіти на підготовку компетентних, конкурентоспроможних вихователів, здатних до успішного виконання професійної діяльності, спроможних забезпечити гуманізацію виховного простору дітей дошкільного віку, зробити дошкільний заклад осередком добра, творчості, світла та людяності. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема використання педагогічної спадщини Василя Сухомлинського у процесі підготовки майбутніх фахівців дошкільного профілю.

Аналіз останніх досліджень з проблеми: Шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів розглядалися у дослідженнях Л. Артемової, А. Богуш, Г. Бєлєнької,

© Маліновська Н. В., 2018

Н. Волинець, Н. Голоти, Н. Грами, І. Дичківської, Т. Котик, Н. Лисенко, І. Луценко, Л. Машкіної, М. Машовець, О. Поліщук, Т. Пониманської, Т. Танько, І. Шевченко та інших. Науковцями визначено теоретико-методичні засади підготовки фахівців у сучасних умовах, доведено, що сутністю професійно-педагогічної підготовки є система змістовно-педагогічних та організаційно-методичних заходів, спрямованих на забезпечення готовності майбутнього фахівця до педагогічної діяльності [2].

На думку І.Луценко, професійно-педагогічна діяльність вихователя дошкільного закладу є дитиноцентристською діяльністю, перебіг якої відбувається у спеціально організованих процесах суб'єкт-суб'єктивної взаємодії і забезпечується зорієнтованими на дошкільне дитинство педагогічними технологіями, дидактичними засобами, педагогічними літературними джерелами, навчально-розвивальним обладнанням [5].

Ефективність фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів значною мірою зумовлюється вивченням лінгводидактичної спадщини Василя Олександровича Сухомлинського, що є важливою складовою підготовки майбутніх фахівців до професійно-мовленнєвої діяльності в системі національної дошкільної освіти.

Аналіз наукових джерел свідчить про численні дослідження педагогічної спадщини В.Сухомлинського такими вітчизняними та зарубіжними науковцями, як М. Антонець, І. Бех, О. Білюк, М. Богуславський, А. Богуш, В. Деркач, Б. Кваша, В. Кузь, В. Майборода, А. Розенберг, В. Риндак, О. Савченко, О. Сухомлинська, Лі Цзихуа, І. Цюпа, В. Юркевич та інших.

А. Богуш на основі ґрунтовного аналізу педагогічної парадигми В. Сухомлинського виокремлює низку педагогічних концептів, на яких ґрунтується дошкільна педагогіка і всі фахові методики, розглядаючи їх як теоретико-наукові засади кожного навчального предмета. Серед них: дитиноцентризм та культурологічний, морально-етичний, природодоцільний, лінгводидактичний та родинновиховний концепти [4]. Лінгводидактичний концепт спадщини В.Сухомлинського досить повно й образно відображає думки і почуття вченого і педагога-практика щодо місця і ролі рідного слова в освітньо-виховній роботі з дітьми.

Метою статті є висвітлення проблеми підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у контексті лінгводидактичних ідей Василя Сухомлинського.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз навчальних програм з дошкільної педагогіки, дитячої психології, фахових методик засвідчив, що питання ознайомлення студентів із лінгводидактичним доробком Василя Сухомлинського розглядається у межах цих навчальних дисциплін. Однак знання, які отримують студенти під час вивчення зазначених навчальних дисциплін, не можна назвати системними і такими, що цілеспрямовано готують їх до реалізації лінгводидактичної спадщини

В. Сухомлинського у сучасній дошкільній практиці.

Відповідно, готовність майбутнього вихователя до творчого використання лінгводидактичної спадщини В. Сухомлинського у практиці сучасного дошкільного закладу розглядаємо як новоутворення у структурі особистості та її інтегративну характеристику, що знаходить вияв у здатності педагога актуалізувати й реалізувати науковий доробок вченого з мовної освіти й мовленнєвого розвитку дітей у сучасній практиці дошкільної освіти.

Структурними компонентами означеної готовності є: мотиваційний (професійна спрямованість на педагогічну діяльність, характер вияву інтересу до творчого використання лінгводидактичної спадщини В. Сухомлинського у сучасній дошкільній практиці); змістовий (повнота, глибина знань, необхідних для творчого застосування лінгводидактичної спадщини В. Сухомлинського у сучасному дошкільному закладі); діяльнісний (сформованість умінь і навичок, необхідних для актуалізації та реалізації лінгводидактичного спадку В.Сухомлинського у сучасній практиці дошкільної освіти).

Розроблений нами спецкурс "Використання лінгводидактичної спадщини Василя Сухомлинського у фаховій підготовці майбутніх вихователів дошкільних закладів" мав на меті поглибити й систематизувати знання студентів про лінгводидактичну спадщину В. Сухомлинського та шляхи її використання у сучасному дошкільному закладі; сприяти розвитку інтересу студентів до методичного спадку видатного вченого, педагога, практика.

Спецкурсом передбачено два змістових модулі: «Особистісно орієнтована педагогіка Василя Сухомлинського» (І), «Лінгводидактична концепція Василя Сухомлинського» (ІІ).

Перший змістовий модуль охоплював теми:

Тема 1. Педагогічна спадщина В. Сухомлинського у контексті сучасного освітнього простору України.

Тема 2 . Життєвий і творчий шлях В. Сухомлинського.

Тема 3. Гуманізм педагогічної системи В.Сухомлинського.

Другий змістовий модуль передбачав вивчення таких тем:

Тема 1. Лінгводидактичний концепт педагогічної спадщини В.Сухомлинського .

Тема 2. Використання лінгводидактичної спадщини В.Сухомлинського у сучасному дошкільному закладі.

Перший змістовий модуль мав на меті поглибити знання майбутніх вихователів про великого українця: мислителя, ученого, педагога, практика, знаного і пошанованого в усьому світі Василя Олександровича Сухомлинського. Увагу студентів звертали на те, що праці самобутнього педагога стали настільними книгами і дороговказом для мільйонів педагогів, вихователів, учителів, науковців, а також дієвим помічником у розв’язанні багатьох складних питань освітньо-виховної роботи з дітьми.

В. Сухомлинський – автор понад 36 монографічних праць і брошур, 600 статей, близько 1200 художніх творів для дітей [4].

Разом зі студентами, використовуючи міжпредметні зв'язки, аналізували життєвий і творчий шлях В. Сухомлинського, його психолого-педагогічну систему, в якій усе зосереджено навколо дитини-людини. Перед розкриттям дитиноцентричних домінант у педагогічній спадщині В.Сухомлинського майбутні вихователі обґрунтували своє розуміння гуманістичних слів з однієї з найвідоміших і найпопулярніших книг великого павлиського мислителя «Серце віддаю дітям»: «Що було найголовніше в моєму житті? Без вагань відповідаю: любов до дітей», або: «Я зрозумів, щоб стати справнім вихователем дітей, треба віддати їм своє серце» [1; 6, с.7,14].

При опрацюванні другого змістового модуля виокремили лінгводидактичний концепт педагогічної системи Василя Сухомлинського, який ґрунтується на таких методологічних принципах: принцип нерозривної єдності і взаємозв'язку держави і рідної мови; принцип народності; принцип уваги до краси й милозвучності української мови; принцип сенсибілізації духовного розвитку особистості; принцип інтеракційної діяльності; принцип сенсорно-лінгвістичного розвитку; принцип емоційної насиченості й естетичної спрямованості мовленнєвого розвитку дітей; принцип національної спрямованості мовленнєвого розвитку дитини; принцип урахування вікових особливостей дітей [3;4].

На практичних заняттях студенти розробляли конспекти інтегрованих та комплексних занять на основі змісту художніх творів В. Сухомлинського на теми: «Не буває людини без рідної Батьківщини», «Люди, які мене оточують», «Казка в гості завітала», «Чужої біди не буває» та інші.

Особливий інтерес викликало вивчення студентами теми «Використання лінгводидактичної спадщини В.Сухомлинського у сучасному дошкільному закладі». Студентам було наголошено на тому, що лінгводидактичні ідеї Василя Сухомлинського знаходять своє втілення та розвиток у сучасній практиці дошкільної освіти. Щороку в Україні проходить Всеукраїнські педагогічні читання, присвячені педагогічній діяльності В.Сухомлинського, конференції, симпозіуми, семінари; його спадщину вивчають в Китаї, Японії, Польщі, Німеччині і в багатьох інших зарубіжних країнах. 39 сесія Генеральної конференції ЮНЕСКО прийняла рішення про відзначення у 2018 році на рівні ЮНЕСКО 100-річчя з дня народження Василя Олександровича Сухомлинського. Педагогічні ідеї В. Сухомлинського втілюють у життя багато сучасних дошкільних закладів.

У процесі викладання змісту спецкурсу було використано сучасні інформаційні технології і методи (робота в мікрогрупах, дискусії, співдоповіді, «мозковий штурм» тощо). Викладання теоретичного матеріалу поєднувалося з практичним для забезпечення активної

діяльності студентів на заняттях та під час індивідуальної роботи. Наприкінці кожного заняття (лекційного чи практичного) студентам пропонувалася література для опрацювання.

Одне з практичних занять спецкурсу передбачало моделювання студентами педагогічної ради у формі педагогічного турніру з теми: «Природа як чинник мовленнєвого розвитку дітей у педагогічній спадщині В. Сухомлинського».

З метою якісної підготовки до заняття із студентами було проведено підготовчу роботу: опрацьовано рекомендовану та самостійно підібрану літературу, оформлено виставку, підготовлено атрибути, дидактичні ігри. Проаналізовано працю В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям», статті «Слово рідної мови», «Рідне слово», «Слово про слово». Здійснено консультування студентів щодо форми проведення педагогічної ради: розподіл учасників на дві команди, обрання капітанів, обрання емблем, вибір девізів.

У кінці спецкурсу студентам було запропоновано виконати індивідуальне навчально-дослідне завдання – розробити освітній проект для дітей старшого дошкільного віку з теми: «Відкрити серце для добра» (за ідеями В. Сухомлинського).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Результати дослідження засвідчили позитивну динаміку готовності майбутніх вихователів дошкільних закладів до використання лінгводидактичної спадщини Василя Сухомлинського у професійно-мовленнєвій діяльності.

У дослідженні визначено шляхи актуалізації та реалізації лінгводидактичної спадщини Василя Сухомлинського в практиці дошкільної освіти: ґрунтовне вивчення методичного доробку вченого щодо навчання дошкільників рідної мови, творче використання принципів, методів і форм навчання рідної мови, запропонованих В. Сухомлинським, розроблення програм і методичних технологій роботи з лінгводидактичною спадщиною вченого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонець Михайло. Дитиноцентричні домінанти у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського / Михайло Антонець // Рідна школа. – №9 (вересень). – 2010. – С.18-19.
2. Бєлєнька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: монографія /Ганна Володимирівна Бєлєнька. – К.: Університет, 2011. – 320 с.
3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання рідної мови: Підручник /За ред. А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. – К.: Вища шк., 2011. – 542 с.
4. Богуш А. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі. Монографія /А. Богуш. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2018. – 392 с.

5. Луценко І. О. Підготовка майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку /І. О. Луценко //Наука і освіта. Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Психологія і педагогіка. – № 10/CXXVII. – 2014. – С. 121-127.
6. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям /В. О. Сухомлинський / Вибр.тв.: у 5 т. – К.: Рад.шк., 1977. – Т.3. – С.5-279.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Antonets Mykhailo. Dytynotsentrychni dominanty u pedahohichnii spadshchyni V. O. Sukhomlynskoho [Child-centered Dominant in the Pedagogical Heritage of V.O.Sukhomlynsky] / Mykhailo Antonets // Ridna shkola. – No9 (veresen). – 2010. – S.18-19. (in Ukrainian)
2. Bielienka H. V. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatelia doshkilnoho navchalnoho zakladu: monohrafiia [Formation of Professional Competence of a Modern Teacher of a Preschool Educational Institution: a monograph] / Hanna Volodymyrivna Bielienka. – K.: Universytet, 2011. – 320 s. (in Ukrainian)
3. Bohush A. M. Doshkilna linhvodydaktyka: Teoriia i metodyka navchannia ridnoi movy: Pidruchnyk [Preschool Iinguodidactics: Theory and Methodology of Teaching Mother Tongue: Textbook] /Za red. A. M. Bohush, N. V. Havrysh. – K.: Vyshcha shk., 2011. – 542 s. (in Ukrainian)
4. Bohush A. Pedahohichni vymiry Vasylia Sukhomlynskoho v suchasnomu osvitnomu prostori. Monohrafiia [Pedagogical Dimensions of Vasyl Sukhomlynsky in Modern Educational Space. Monograph] /A.Bohush. – Kamianets-Podilskyi: TOV “Drukarnia Ruta”, 2018. – 392 s. (in Ukrainian)
5. Lutsenko I. O. Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do orhanizatsii komunikatyvno-movlennievoi diialnosti ditei starshoho doshkilnoho viku [Preparation of Future Educators for the Organization of Communicative-speech Activity of Children of the Senior Preschool Age] / I. O. Lutsenko //Nauka i osvita. Naukovo-praktychnyi zhurnal Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K.D.Ushynskoho. Psykholohiia i pedahohika. – No 10/CXXVII. – 2014. – S. 121-127. (in Ukrainian)
6. Sukhomlynskyi V. O. Sertse viddaiu ditiam [I Give My Heart to Children] /V. O. Sukhomlynskyi / Vybr.tv.: u 5 t. – K.: Rad.shk., 1977. – T.3. – S.5-279. (in Ukrainian)

Аннотация. Статья посвящена анализу проблемы подготовки будущих воспитателей к профессионально-речевой деятельности в контексте лингводидактических идей В.Сухомлинского. Раскрыта

сущность и структура понятия «готовность к творческому использованию лингводидактического наследия В.Сухомлинского в практике современного дошкольного учреждения». Обоснованы педагогические условия актуализации и реализации лингводидактических идей В.Сухомлинского в подготовке специалистов дошкольного профиля.

Ключевые слова: лингводидактическое наследие, лингводидактический концепт, подготовка специалистов дошкольного профиля.

Abstract. The author highlights the important component in the professional training of future teachers of the preschool institutions, namely studying by them of the creative heritage of V. Sukhomlynskyi in the context of modernization of the national education. The essence and structure of the concept "readiness for creative use of the linguistic and didactic heritage of V. Sukhomlynskyi in practice of modern preschool institution" have been defined. The results of analysis of curricula in preschool pedagogy, child psychology and professional techniques have been summarized. It has been emphasized on the lack of knowledge that students receive in process of the above mentioned academic disciplines in the context of usage of linguistic and didactical heritage of V. Sukhomlynskyi in modern pre-school practice.

Attention is paid to the careful study by students of the linguistic and didactic concept of pedagogical heritage of the Scientist. An important place in the professional training of students has been given to special course, the purpose of which is to summarize the knowledge of students about the linguistic and didactic heritage of V. Sukhomlynskyi, the ways of its usage in modern preschool institutions; development of students' interest in methodical heritage. The program of special course was developed taking into account the principles of professional orientation, systematic character, sequence, accessibility in accordance with the requirements of the higher pedagogical education. During the special course it was planned to use modern information technologies and teaching methods, combination of theoretical and practical material, creation of conditions for active work of students in classroom and in the process of individual work.

The results of the research have confirmed the positive dynamics of indicators concerning readiness of future preschool teachers to use linguistic and didactical heritage of V. Sukhomlynskyi in professional speech activity. The pedagogical conditions of actualization and realization of the linguistic and didactic heritage of V. Sukhomlynskyi in training of the future specialists in preschool sphere have been substantiated.

Key words: linguistic and didactic heritage, linguistic and didactic concept, training, preschool specialists.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2018